

نقش جامعه‌ی حسابداران رسمی ایران در اقتصاد کشور

حسابداران رسمی و فلیقه‌ی بسیار مهمی در اقتصاد کشور ایفا می‌کنند. آنان هنگام اظهار نظر درباره‌ی صورت‌های مالی در جایگاه قاضی قرار دارند و باید چنان رای دهند که موجب آرامش اقتصادی جامعه شود.

جواد بستانیان

مقدمه

همه‌ی اشخاص از جمله مدیران اشخاص حقوقی براساس غریزه‌ی سودجویی و زیان‌گریزی، تمایل دارند بیش‌ترین فایده را نصیب خود کنند و کم‌ترین زیان را بپذیرند. آنان از جمله براساس موقعیت‌هایی که در آن قرار می‌گیرند، انگیزه دارند تا دارایی‌ها و درآمدهای خالص خود یا واحد تحت مدیریت خود را بیش‌تر یا کم‌تر نشان دهند. در نتیجه در مواقعی که کسب امتیازات رابطه مستقیمی با میزان دارایی و درآمد آنان یا واحد اقتصادی تحت مدیریتشان دارد، علاقه دارند آنها را بیش‌تر و در مواقعی که میزان دارایی و درآمد رابطه‌ی مستقیمی با از دست دادن منافع دارد، مایلند آنها را کم‌تر نشان دهند.

به دلیل آن که این کشش و علاقه در همه‌ی اشخاص وجود دارد، و در یک ارتباط دو سویه‌ی خاص ممکن است سود یک طرف، زیان طرف دیگر را در برداشته باشد، اصول اخلاقی و مقررات حاکم بر جامعه محدودده‌ی اختیار عمل کردن براساس این تمایل غریزی را مشخص می‌کند تا منافع یک طرف تا آنجا تامین شود که به منافع طرف دیگر لطمه نزنند و ارتباطی متعادل

بین آن دو برقرار شود.

براساس مقرراتی که در جوامع وضع شده است، اطلاعات اقتصادی اشخاص، اعم از حقیقی و حقوقی، از جمله وضعیت دارایی‌ها، بدهی‌ها، درآمدها و هزینه‌های آنان، باید در گزارش‌های یک شکلی به نام ترازنامه و سود و زیان ارائه شود که با اطلاعات تکمیلی مربوط، مجموعاً "صورت‌های مالی" نامیده می‌شوند. علاوه برآن اعتبار بخشی به صورت‌های مالی باید توسط مرجعی که دانش کافی و بی‌طرفی دارد انجام شود تا منافع شخصی یک واحد تجاری یا یک فرد موجب ارائه‌ی اطلاعات گمراه‌کننده نشود.

تسهی‌ی صورت‌های مالی برعهده‌ی حسابداران و اعتباربخشی به آن صورت‌ها به عهده‌ی حسابرسان است.

حسابرسان، بخش عمده‌ای از "حسابداران عمومی" را تشکیل می‌دهند. حسابداران عمومی افراد حرفه‌ای هستند که بدون آن که با کارفرمایان رابطه‌ی استخدامی داشته باشند، در قالب انعقاد قرارداد به ارائه‌ی خدمات حرفه‌ای حسابداری و از جمله حسابرسی مبادرت می‌ورزند.

قانون حسابداران رسمی

برای حصول اطمینان از این که حسابرسان دانش مناسب و بی‌طرفی لازم را در قضاوت نسبت به صورت‌های مالی دارا باشند، در دی ۱۳۷۲ "قانون استفاده از خدمات تخصصی و حرفه‌ای حسابداران ذی‌صلاح به عنوان حسابدار رسمی" با اهداف زیر به تصویب رسید:

۱- اعمال نظارت مالی بر واحدهای تولیدی، بازرگانی و خدماتی.
۲- حصول اطمینان از قابل اعتماد بودن صورت‌های مالی واحدهای مزبور در جهت حفظ منافع عمومی، صاحبان سرمایه و دیگر اشخاص ذی‌نفع و ذی‌ربط.

براساس قانون مذکور به دولت اجازه داده شد تا حسب مورد و نیاز، ترتیبات لازم را برای استفاده از خدمات تخصصی و حرفه‌ای حسابداران ذی‌صلاح به عنوان حسابدار رسمی در موارد زیر به عمل آورد:

۱- حسابرسی و بازرسی قانونی شرکت‌های پذیرفته شده یا متقاضی پذیرش در بورس اوراق بهادار.
۲- حسابرسی و بازرسی قانونی سایر شرکت‌های سهامی.

کارکنان و سایر بستانکاران واحد تجاری نیز می‌توانند جزو استفاده‌کنندگان از صورت‌های مالی باشند.

سرمایه‌گذاران

چه در یک فعالیت تجاری در قالب مشارکت طبق قانون مدنی و چه در یک فعالیت کوچک یا بزرگ در قالب یکی از اشخاص حقوقی تعریف شده در قانون تجارت، یکی از رمز و رازهای سلامت و بقای مشارکت و جلوگیری از مخدوش شدن روابط مالی بین سرمایه‌گذاران (شرکاء) ثبت حسابداری براساس استانداردها و اعتباربخشی به صورت‌های مالی توسط حسابرسان مستقل است. عدم تمایل مردم ایران به مشارکت به‌طور کلی و به مشارکت با تعداد زیادی شریک که منجر به گماردن یک مدیر حرفه‌ای از بین شرکاء یا خارج از آنان خواهد شد، سرچشمه‌ای جز دغدغه‌ی نامطمئن بودن روابط مالی و نتایج ارائه شده توسط شریک عامل یا مدیران مشارکت یا شرکت ندارد. وقتی روابط مالی به‌طور صحیح تعریف نشده باشد و مدیران اجرایی عادت به ارائه‌ی صورت‌های مالی حسابداری شده نداشته باشند و برای این امر و اجباری کردن آن پشتوانه‌ی قانونی وجود نداشته باشد، طبیعی است که مشارکت با مخاطره بسیار زیاد همراه است. هم تجمع نشدن فعالیت‌های اقتصادی و هم بزرگ نشدن شرکت‌ها با صرفه‌ی اقتصادی در تضاد است و بدین ترتیب اقتصاد کشور هزینه‌ی زیادی به ازای کوچک بودن واحدهای اقتصادی و تجاری می‌پردازد. براساس اصول اداره‌ی موسسات بازرگانی، فعالیت‌های اقتصادی در یک محدوده و اندازه‌ی مشخص دارای توجیه اقتصادی است و کم‌تر از آن سطح، فعالیت‌ها اقتصادی نیست و هزینه عدم انجام اقتصادی فعالیت، برکشور و در نتیجه مردم آن تحمیل می‌شود. هزینه‌های ناشی از دعاوی بین شرکا نیز که معمولاً از نامطمئن بودن اطلاعات و عملیات مالی سرچشمه می‌گیرد، بردوش اقتصاد کشور خواهد افتاد.

اشخاص هستند، در صورت درخواست اشخاص مذکور مکلف‌اند گزارش حسابداری مالیاتی طبق نمونه‌ای که از طرف سازمان امور مالیاتی تهیه می‌شود، تنظیم کنند و جهت تسلیم به اداره امور مالیاتی مربوط در اختیار مودی قرار دهند. گزارش اخیرالذکر باید شامل موارد زیر باشد:

الف - اظهارنظر نسبت به کفایت اسناد و مدارک حسابداری برای امر حسابداری.

ب - تعیین درآمد مشمول مالیات

ج - اظهارنظر نسبت به مالیات‌های تکلیفی که مودی به موجب قانون مکلف به کسر و پرداخت آن به سازمان امور مالیاتی بوده است.

براساس تبصره‌ی ۱ ماده‌ی ۲۷۲ قانون مالیات‌های مستقیم اداره امور مالیاتی گزارش حسابداری مالیاتی را بدون رسیدگی قبول و مطابق آن برگ تشخیص مالیات صادر می‌کند. قبول گزارش حسابداری مالیاتی موکول به آن است که مودی، گزارش حسابداری صورت‌های مالی که طبق استانداردهای حسابداری توسط همان حسابدار رسمی یا موسسه‌ی حسابداری تنظیم شده باشد را ضمیمه گزارش حسابداری مالیاتی حداکثر ظرف سه‌ماه از تاریخ انقضای مهلت تسلیم اظهارنامه به اداره‌ی مالیاتی مربوط تسلیم نموده باشد.

براساس تبصره‌ی ۲ ماده‌ی ۲۷۲ قانون مالیات‌های مستقیم سازمان امور مالیاتی کشور می‌تواند حسابداری صورت‌های مالی و تنظیم گزارش مالیاتی اشخاص حقیقی و حقوقی را به حسابداران رسمی و موسسات حسابداری واگذار نماید.

استفاده‌کنندگان از صورت‌های مالی حسابداری شده

اشخاص ذی‌نفع و ذی‌ربط می‌توانند از صورت‌های مالی حسابداری شده استفاده کنند. این اشخاص عبارتند از: ۱- سرمایه‌گذاران، ۲- بستانکاران، ۳- بانک‌ها و موسسات اعتباری، ۴- سازمان امور مالیاتی، ۵- سازمان تامین اجتماعی، ۶- سایر مراجع دولتی. تحلیلگران صورت‌های مالی، مشتریان،

۳- حسابداری شرکت‌های غیرسهامی و موسسات انتفاعی و غیرانتفاعی.

۴- حسابداری و بازرسی قانونی شرکت‌ها و موسسات دولتی و سازمان‌های انتفاعی دولتی.

۵- حسابداری بنیاد مستضعفان، بنیاد شهید و سایر نهادهای انقلاب اسلامی و موسسات و شرکت‌های تابعه.

۶- حسابداری و بازرسی قانونی شرکت‌ها و موسساتی که توسط مدیر منتخب دولت یا تحت پوشش دستگاه‌های اجرایی اداره می‌شوند.

۷- حسابداری سایر دستگاه‌های عمومی.

۸- حسابداری مالیاتی اشخاص حقیقی و حقوقی.

۹- حسابداری شرکت‌ها و موسساتی که بیش از پنجاه درصد سرمایه آن‌ها به‌طور مستقیم یا غیرمستقیم متعلق به دستگاه‌های دولتی و عمومی است.

براساس قانون فوق‌آیین‌نامه‌ی تعیین صلاحیت حسابداران رسمی و چگونگی انتخاب آن‌ها در جلسه‌ی ۲۲ مرداد ۱۳۷۴ هیات وزیران به تصویب رسید. سپس اساسنامه‌ی جامعه حسابداران رسمی ایران در جلسه‌ی مورخ ۲۸ شهریور ۱۳۷۸ و آیین‌نامه‌ی اجرایی حدود و ضوابط مربوط به چگونگی استفاده از خدمات و گزارش‌های حسابداران رسمی و موسسات حسابداری در ۱۳ شهریور ۱۳۷۹ به تصویب هیات وزیران رسید.

براساس مقررات مصوب فوق علاوه بر تعیین ضوابط انتخاب حسابداران رسمی، چگونگی کار حسابداران مزبور، نظارت بر عملکرد آنان و نهایتاً محدوده‌ی کار حسابداران رسمی مشخص شد.

نقش حسابداران رسمی طبق قانون مالیات‌های مستقیم

ماده‌ی ۲۷۲ قانون مالیات‌های مستقیم براساس اصلاحیه‌ی بهمن ۱۳۸۰ مقرر می‌دارد:

سازمان حسابداری و حسابداران رسمی و موسسات حسابداری عضو جامعه حسابداران رسمی که عهده‌دار انجام دادن وظایف حسابداری و بازرسی قانونی یا حسابداری

بستانکاران تجاری

در صورت نامطمئن بودن اطلاعات مالی، فروشندگان کالا و خدمات به سختی حاضر به فروش نشیه هستند و سعی دارند کالای خود را به صورت نقدی یا در ازای دریافت اسناد تجاری که دارای ضمانت اجرایی قابل قبول هستند، بفروشند. فروشندگانی هم که بهای کالا و خدمات فروخته شده خود را نقداً دریافت نمی‌کنند، مخاطره بسیار زیادی را تحمل می‌کنند. در کشورهایی که روابط تجاری آنها در جریان سالمی شکل می‌گیرد و اصولاً معامله نقدی هم تقریباً وجود ندارد، طرف‌های معامله نیز از خریدار درخواست ارائه‌ی صورت‌های مالی می‌کنند تا وضعیت وی را به استناد آن صورت‌های مالی مورد بررسی قرار دهند و متناسب با وضعیت طرف معامله و مخاطره‌ای که در مورد وی برآورد می‌کنند، اقدام به معامله کنند. تعدادی موسسات خدماتی هم وجود دارند که وضعیت مالی واحدهای تجاری را بررسی می‌کنند و اطلاعات ناشی از تجزیه و تحلیل صورت‌های مالی آنها را به مشتریان خود می‌فروشند. در همه‌ی این موارد به وسیله‌ی انجام حسابرسی صورت‌های مالی توسط حسابرسان مستقل، به صورت‌های مالی مورد نظر اعتبار بخشیده می‌شود.

بانک‌ها و سایر موسسات اعتباری بانک‌ها و سایر موسسات اعتباری به مشتریان خود وام می‌دهند تا آنان فعالیت‌های تجاری خود را گسترش دهند و انتظار دارند اصل و سود وام پرداختی را در سررسید باز پس گیرند. اطمینان یافتن از وصول اصل و سود وام مستلزم آگاهی از مناسب بودن وضعیت مالی، سودآوری و جریان ورودی وجه نقد حاصل از سرمایه‌گذاری به میزان کافی است. چنین اطلاعاتی را فقط می‌توان از صورت‌های مالی استخراج کرد و تنها صورت‌های مالی چنین اطمینانی را برای تحلیل‌گران بانک فراهم آورد که اعتبار آن توسط یک متخصص حرفه‌ای مستقل مانند حسابرسان مستقل تایید شده باشد.

غفلت از این ابزار و امکان، موجب زیان‌های غیرقابل تحمل برای بانک‌ها می‌گردد. بانک‌ها برای حفاظت از منابع مالی که در اختیار دارند و کاهش مخاطره وصول مطالبات، باید مشتریان خود را از بین اشخاصی انتخاب کنند که صورت‌های مالی آنان توسط حسابرسان مستقل حسابرسی شده باشد تا بتوانند براساس آن صورت‌های مالی، در مورد تعیین میزان اعتبار مشتری و امید به وصول مطالبات خود تصمیم بگیرند.

سازمان امور مالیاتی کشور

برطبق قانون مالیات‌های مستقیم، سازمان امور مالیاتی کشور مرجع تشخیص و وصول مالیات است. سازمان مزبور، عمل تشخیص مالیات را در مورد اشخاص حقوقی^۱ از طریق اظهارنامه‌ی مالیاتی با بررسی دفاتر و اسناد و مدارک انجام می‌دهد. به علت گستردگی تعداد مودیان مالیاتی برای انجام عملیات فوق مدت زمان کوتاهی در اختیار ماموران تشخیص مالیات (ممیزان مالیاتی) است. این امر به‌خصوص به دلیل میزان قابل توجه فرارهای مالیاتی و نبود کنترل‌های کمک‌کننده‌ی دیگر در این زمینه، موجب تشخیص ناصحیح درآمد مشمول مالیات و در نتیجه مالیات مودیان می‌گردد. بر اثر محدود بودن زمان رسیدگی، ممیزان مالیاتی یا امکان کشف عملیات ثبت نشده مودیان را پیدا نمی‌کنند یا مجبور می‌شوند، با بررسی سطحی هزینه‌ها، بخش‌هایی از هزینه‌های غیرقابل قبول را شناسایی کنند و بعضاً به دلیل سوءاستفاده‌های احتمالی مودیان هزینه‌های قابل قبول آنان را نیز غیرقابل قبول تلقی نمایند یا در پی یافتن کوچک‌ترین مدرک یا دلیلی که امکان غیرقابل قبول تشخیص دادن دفاتر و اسناد و مدارک را فراهم می‌آورد، محاسبه‌ی مالیات را از طریق تشخیص علی‌الراس انجام دهند. این شیوه‌ی عمل معمولاً به نفع مودیان متقلب و آنانی که بخشی از فعالیت‌های خود را در حساب‌ها ثبت نمی‌کنند، یا هزینه‌های غیرواقعی به حساب‌ها منظور می‌کنند، می‌شود و در طرف دیگر به زیان

مودیان درست‌کارت‌تر یا آنان که به دلایلی مجبور به ثبت تمام عملیات واقعی خود هستند، تمام می‌شود. حسابرسان مستقل فرصت کافی برای رسیدگی به صورت‌های مالی و در نتیجه حساب‌ها و عملیات اشخاص حقوقی دارند. ضمن آن که آنان با رعایت استانداردهای عمومی، رسیدگی و گزارشگری و در جریان یک فرآیند برنامه‌ریزی شده، می‌توانند اطمینان معقولی از صحت صورت‌های مالی و ثبت تمام عملیات به دست آورند. بنابراین وظیفه‌ی حسابرسان عملاً بخش عمده‌ای از تشخیص حصول اطمینان از قابل اتکا بودن مدارک حسابداری را برای تشخیص مالیات به انجام می‌رساند.

به‌علاوه آنان می‌توانند سایر عملیات مورد نیاز سازمان امور مالیاتی کشور از جمله تعیین هزینه‌های غیرقابل قبول و غیرمرتبط با عملیات و در نتیجه تشخیص درآمد مشمول مالیات را انجام دهند. این کار که در اغلب کشورها معمول است موجب آن می‌شود که درآمدهای مشمول مالیات بسا هزینه‌ی خود مودیان به خوبی شناسایی شود.

همان‌طور که قبلاً توضیح داده شد، طبق ماده‌ی ۲۷۲ قانون مالیات‌های مستقیم در صورتی که اشخاصی که صورت‌های مالی آنها توسط حسابداران رسمی ایران حسابرسی شده است، درخواست حسابرسی مالیاتی از حسابرس مستقل خود بنمایند، حسابرس مکلف است رسیدگی مالیاتی نیز برای آن مشتری انجام دهد. در نتیجه مراجعه به حسابداران رسمی برای رسیدگی مالیاتی اختیاری است. در چنین وضعیتی قابل پیش‌بینی است که فقط مودیان درست‌کار حاضرند تن به رسیدگی‌های مفصل حسابرسان مستقل که علاوه بر حسابرسی صورت‌های مالی، حسابرسی مالیاتی را هم انجام خواهند داد، بدهند و علاوه بر آن هزینه‌ی حسابرسی مالیاتی را هم متحمل شوند.

از طرف دیگر طبق تبصره‌ی ۲ ماده‌ی ۲۷۲ قانون مالیات‌های مستقیم، سازمان امور مالیاتی

نیز اجازه دارد حسابرسی صورت‌های مالی و تنظیم گزارش مالیاتی اشخاص حقیقی و حقوقی را به حسابداران رسمی واگذار کند و حق الزحمه‌ی مربوط را بپردازد. توسعه‌ی دامنه شرکت‌ها و اشخاصی که فعالیت اقتصادی و تجاری قابل توجهی دارند و مجبور به حسابرسی می‌شوند، می‌تواند علاوه بر اعتباربخشی به صورت‌های مالی آنان و قابل استفاده بودن صورت‌های مالی برای تمام اشخاص ذی‌حق، ذی‌نفع و ذی‌ربط، دامنه‌ی فرار مالیاتی را هم محدود کند. علاوه بر آن سازمان امور مالیاتی باید برای گسترش پوشش حسابرسی مالیاتی توسط حسابداران رسمی، به صورت انتخاب تصادفی، هر ساله حداقل درآمد مشمول مالیات تعدادی از مودیان مالیاتی را از طریق مالیاتی که به موجب تبصره‌ی ۲ ماده‌ی ۲۷۲ به حسابداران رسمی ارجاع می‌کند، تشخیص دهد تا چنین مودیانی در یک تور نامرئی حفاظتی قرار نگیرند.

سازمان تامین اجتماعی

طبق قانون تامین اجتماعی و مقررات مربوط، رسیدگی به دفاتر و اسناد و مدارک کارفرمایانی که مشمول قانون تامین اجتماعی هستند به عنوان حسابرسی به عهده‌ی آن سازمان قرار گرفته است و سازمان مزبور برای این امر تشکیلات حسابرسی خاص ایجاد کرده است. صرف‌نظر از مسایل، اشکالات و ابهاماتی که برمجموعه‌ی مقررات در این مورد وجود دارد و ورود به آنها، در چارچوب این نوشته نیست برطبق ماده‌ی ۸ آیین‌نامه‌ی اجرایی حدود و ضوابط مربوط به چگونگی استفاده از خدمات و گزارش‌های حسابداران رسمی، اشخاص حقیقی و حقوقی می‌توانند با کسب نظر موافق سازمان تامین اجتماعی، حسابرسی دفاتر قانونی و تنظیم گزارش تعیین مبالغ مشمول کسرحق بیمه خود را به حسابداران رسمی ارجاع کنند که در این صورت گزارش مزبور مبنای محاسبه‌ی حق بیمه قرار خواهد گرفت.

در این مبحث نیز مجدداً اختیار تعیین مرجع تشخیص حق بیمه که حسابداران رسمی یا

تشکیلات حسابرسی سازمان تامین اجتماعی باشد، به عهده‌ی کارفرمایان قرار گرفته است، در صورتی که اصولاً امر تشخیص رعایت یا عدم رعایت مقررات مربوط به قانون تامین اجتماعی نیز باید در اختیار حسابرس مستقلی قرار گیرد که صورت‌های مالی را از همه‌ی جنبه‌های بااهمیت مورد رسیدگی قرار داده است.

سایر مراجع دولتی

رعایت مقررات خاص وضع شده، صحت محاسبه و پرداخت مالیات‌های غیرمستقیم، حقوق و عوارض دولت و شهرداری‌ها و نظایر آنها و رعایت سایر قوانین و مقررات منحصرأ می‌تواند توسط حسابرس مستقلی که صورت‌های مالی را رسیدگی کرده، بررسی شود. زیرا بدون حصول اطمینان معقول از صحت صورت‌های مالی و ثبت تمام عملیات و فعالیت‌ها در صورت‌های مالی، امکان تشخیص رعایت سایر قوانین و مقررات به‌خصوص آنجا که مربوط به عناصر حسابداری و درآمدها و هزینه‌ها می‌شود، امکان‌پذیر نیست.

خاتمه

۱- یکی از مشکلات اساسی جامعه‌ی ما، که هم موجب اتلاف وقت و انرژی فراوان می‌شود و هم هزینه‌های بیهوده‌ی زیادی را به کشور تحمیل می‌کند، دوباره یا چندباره کاری است. حسابرسی توسط حسابرسان مستقل می‌تواند مبنای همه‌ی رسیدگی‌های مورد نظر توسط مراجع مختلف دولتی شود.

۲- صورت‌های مالی حسابرسی شده یک وسیله‌ی مطمئن برای شناسایی وضع مالی به‌طور عمومی است که در همه‌جای جهان مورد استفاده قرار می‌گیرد. شناسنامه‌ی مالی واحدهای اقتصادی و به‌خصوص اشخاص حقوقی صورت‌های مالی است که توسط حسابرسان مستقل به آن اعتبار بخشیده شده باشد.

۳- یکی از پایه‌های اصلی سلامت اجتماع، انضباط مالی و صحت و شفافیت فعالیت‌های اقتصادی است. بسیاری از فعالان اقتصادی در

کشور ما به دلیل آن که تمایل دارند زودتر از موعد به نتیجه دلخواه مورد نظر خود برسند، دست به تخلفات مالی و اقتصادی می‌زنند و در نتیجه موجب زیان طرف‌های معامله، کارکنان، وام‌دهندگان و سایر ذی‌نفعان می‌شوند. فرار مالیاتی از عمده‌ترین مصائبی است که بر جامعه‌ی اقتصادی حاکم است که زبان آن متوجه‌ی تمام جامعه می‌شود و علاوه بر آن‌که باعث کاهش درآمد مالیاتی دولت می‌شود، بی‌اطمینانی گسترده‌ای نزد مقامات دولتی ایجاد می‌کند که زبان‌های ناشی از آن دامن همه‌ی فعالان از جمله درستکاران را می‌گیرد. اجباری شدن ارائه‌ی صورت‌های مالی حسابرسی شده به کلیدی استفاده‌کنندگان از صورت‌های مذکور می‌تواند بخش عمده‌ای از آثار سوء چنین رفتاری را اصلاح کند.

۴- از عمده‌ترین ضربه‌هایی که اقتصاد و در نتیجه مردم کشور از فرار مالیاتی عده‌ای از فعالان اقتصادی دریافت می‌کنند، تامین هزینه‌های عمومی از طریق بالا بردن نرخ‌های مالیاتی و در نتیجه تحمیل مالیاتی که عده‌ای باید بپردازند به عده دیگری که نباید به آن میزان مالیات پرداخت کنند و هم چنین هزینه‌های بسیار زیاد اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و زیست محیطی است که به بهانه‌ی کنترل بیشتر و جلوگیری از فرار از مقررات برهمه‌ی مردم تحمیل می‌شود.

۵- حسابداران رسمی وظیفه‌ی بسیار مهمی در اقتصاد کشور ایفا می‌کنند و باید به صلاحیت‌های اخلاقی و علمی قابل توجهی مجهز باشند. آنان هنگام اظهار نظر در مورد صورت‌های مالی، در جایگاه قاضی قرار می‌گیرند و خطای آنها از هر دو طرف می‌تواند پی‌آمدهای غیرقابل جبران‌ی داشته باشد و بنابراین باید آن چنان عمل کنند که میزان اشتباهاتشان به کم‌ترین حد ممکن برسد تا موجب آرامش اقتصادی جامعه شود.

پی‌نوشت

۱- بحث در مورد اشخاص حقیقی خود موضوع مفصلی است که این نوشته به آن وارد نشده است